

Súd: Krajský súd Prešov
Spisová značka: 8Co/295/2015
Identifikačné číslo súdneho spisu: 8813203706
Dátum vydania rozhodnutia: 19. 11. 2015
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Martin Fil'akovský
ECLI: ECLI:SK:KSPO:2015:8813203706.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Prešove v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Martina Fil'akovského a sudcov JUDr. Branislava Brezu a JUDr. Anny Kovaľovej, v právnej veci žalobcu: CD Consulting s.r.o., so sídlom Politických väzňů 1272/21, Nové Město, 110 00 Praha 1, Česká republika, IČO: 264 29 705, právne zastúpeného Fridrich Paľko s.r.o., Grösslingova 4, Bratislava, IČO: 36 864 421, proti žalovanému: E. T., nar. XX.XX.XXXX, bytom S. XX o uplatnenie pohľadávky zo zmenky, o odvolaní žalobcu proti rozsudku Okresného súdu Vranov nad Topľou, č.k. 11C 523/2013-98 zo dňa 11.5.2015, jednohlasne takto

rozhodol:

P o t v r d z u j e rozsudok.

Žalobca n e m á p r á v o na náhradu trov odvolacieho konania a žalovanému sa ich náhrada n e p r i z n á v a.

o d ô v o d n e n i e :

Okresný súd Vranov nad Topľou (ďalej len „súd prvého stupňa“) napadnutým rozsudkom žalobu zamietol. Vyslovil, že žalovanému náhradu trov konania nepriznáva.

Rozhodnutie právne odôvodnil podľa čl. 3, čl. 5 Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady /ES/ 861/2007 z 11.07.2007, ktorým sa ustanovuje európske konanie vo veciach s nízkou hodnotou sporu, čl. I. § 75, čl. I. § 11 ods. 1 zákona č. 191/1950 Zb. zmenkového a šekového zákona (ďalej len ZZŠ), § 4 ods. 8 zákona č. 250/2007 Z. z. o ochrane spotrebiteľa, § 52 ods. 1 až 4, § 53 ods. 1 až 3, § 53 ods. 5, § 54 ods. 1 a 2, § 39 Občianskeho zákonníka (ďalej len OZ), § 2, § 4 ods. 6 zákona č. 258/2001 Z.z. o spotrebiteľských úveroch.

Vychádzal zo zistenia, že dňa 27.4.2009 uzavrel žalovaný ako dlžník so spoločnosťou POHOTOVOSTĚ, s.r.o. ako veriteľom zmluvu o úvere v písomnej forme, predmetom ktorej bolo poskytnutie úveru vo výške 200 eur. V ten istý deň bola vystavená a podpísaná zmenka na sumu 382 eur. Žalobou si žalobca na súde uplatnil právo na zaplatenie sumy 308 eur z dôvodu čiastočnej úhrady.

Výsledkami vykonaného dokazovania mal súd za preukázané, že žalobcom predložená zmenka zabezpečovala hlavný záväzkový vzťah, ktorým bola zmluva o úvere uzavretá medzi žalovanou ako dlžníkom a spoločnosťou POHOTOVOSTĚ, s.r.o. Bratislava ako veriteľom. V danom prípade žalovaný ako fyzická osoba spĺňal definíciu spotrebiteľa a spoločnosť POHOTOVOSTĚ, s.r.o. Bratislava na strane veriteľa konala v rámci predmetu svojej podnikateľskej činnosti pri uzatváraní zmluvy o úvere, keďže aj v predmete podnikania zapísaného v Obchodnom registri mala činnosť poskytovanie úverov z vlastných zdrojov. Podľa záveru súdu tak bolo preukázané, že veriteľ, teda spoločnosť POHOTOVOSTĚ, s.r.o. Bratislava spĺňala definíciu dodávateľa. V konaní bolo ďalej preukázané, že zmluva medzi veriteľom a žalovaným bola uzatvorená na formulári veriteľa vrátane všeobecných zmluvných podmienok, do

tejto zmluvy bolo možné doplniť resp. zmeniť len osobné údaje žalovaného ako dlžníka a výšku úveru. Súd mal tak za preukázané, že veriteľ tieto zmluvy uzatváral s viacerými osobami, bolo obvyklé, že ktorákoľvek druhá strana ako spotrebiteľ obsah tejto zmluvy podstatným spôsobom ovplyvniť nemohla. Z uvedených dôvodov súd považoval právny vzťah, ktorý vznikol medzi spoločnosťou POHOTOVOŠŤ, s.r.o. a žalovaným za vzťah spotrebiteľský, a teda na tento vzťah aplikoval ustanovenia spotrebiteľského práva. Povaha uvedeného právneho vzťahu sa nezmenila ani postúpením (indosovaním) zmenky. Súd potom v danom prípade mal za to, že zmenka slúži ako zabezpečovací právny prostriedok zo spotrebiteľského vzťahu.

Napriek tomu, že žalovaný v konaní vyslovene nenamietal, že zmenka je neplatná, súd prvého stupňa skúmal jej platnosť, pretože mal za to, že princíp „vigilantibus iura scripta sunt“ (právo patrí bdelym) v spotrebiteľských veciach v konkrétnych súvislostiach ustupuje dôležitejšiemu princípu, ktorým je ochrana práv spotrebiteľa. Uvedené opakovane skonštatoval Najvyšší súd SR (uznesenie Najvyššieho súdu SR zo 16. januára 2013, sp. zn. 6 M Cdo 9/2012, uznesenie Najvyššieho súdu SR z 21. marca 2012, sp. zn. 6 Cdo 1/2012, uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 5 Cdo 61/2012). Aj v prípade tohto princípu totiž platí, že v konkrétnych súvislostiach ustupuje na strane spotrebiteľa dôležitejšiemu princípu, ktorým je princíp ochrany spotrebiteľa. Vychádzajúc z povahy spotrebiteľských právnych vzťahov reality praktického života, a teda aj zdravému rozumu, odporuje požiadavka na podrobnej (až detailnej) znalosti právnych predpisov. Na túto vec sa vzťahuje viacero právnych predpisov (Občiansky zákonník, zákon o ochrane spotrebiteľa, zákon o spotrebiteľských úveroch, zákon o zmenkách), pričom je nepochybné, že vzhľadom na rozsiahlosť a dynamickosť právnej úpravy, spotrebiteľ nemôže dokonale poznať každý z vyššie uvedených zákonov. Neinformovanosť spotrebiteľa resp. jeho nedostatočná informovanosť v tejto oblasti mu nemôže byť na ujmu. Účelom spotrebiteľského práva je poskytnúť spotrebiteľovi ochranu v prípadoch, keď môže dodávateľ zneužiť neinformovanosť spotrebiteľa tým, že do zmluvy zakomponuje zmluvné podmienky, ktoré sú v neprospech spotrebiteľa. Úlohou súdu je v takýchto prípadoch ex offo skúmať prijateľnosť zmluvných podmienok a v prípade, že sú zmluvné podmienky neprijateľné, zabezpečiť rýchlu a účinnú ochranu spotrebiteľa.

Odčlenenie zmenkového abstraktného vzťahu od spotrebiteľského vzťahu nie je možné, pretože práve v spotrebiteľských vzťahoch bolo použitie zmenky regulované a obmedzené v § 4 ods. 6 zákona číslo 258/2001 Z. z. o spotrebiteľských úveroch. Posledná platná právna úprava v § 17 ods. 3 zákona číslo 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch dokonca zmenku v spotrebiteľských úveroch úplne zakazuje. Pokiaľ by došlo k odčleneniu abstraktného vzťahu zo zmenky, súd by nemohol v tomto prípade aplikovať ustanovenia o ochrane spotrebiteľa, čím by došlo k zmareniu účelu spotrebiteľského práva. V takomto prípade by zmluva mohla obsahovať viaceré neprijateľné zmluvné podmienky, ktoré by však súd nemohol skúmať, čím by bolo spotrebiteľovi odopreté jeho právo na právnu ochranu.

Zmluvné dojednanie - dohodu o vyplnení zmenky vyhodnotil ako neprijateľnú zmluvnú podmienku, ktorá ako zmluvné dojednanie vyznieva výrazne v neprospech spotrebiteľa (§ 53 ods. 4 písm. i), k), o) Občianskeho zákonníka) a sleduje cieľ obísť právne predpisy týkajúce sa ochrany spotrebiteľa.

Uviedol, že spotrebiteľské právo v čase uzavretia zmluvy nevylučovalo prijať od dlžníka zmenku, avšak len na zabezpečenie svojich nárokov zo spotrebiteľského úveru, ktorá úprava bola obsiahnutá v § 4 ods. 6 zákona číslo 258/2001 Z. z. o spotrebiteľských úveroch. Rovnako sa pripúšťalo za určitých podmienok vyplniť zmenkovú sumu veriteľom do zákonom limitovanej výšky istiny a príslušenstva. Dohoda uzavretá v článku 17 všeobecných zmluvných podmienok však umožňuje vystaviť povinnému zmenku, v ktorej nie je vyplnená zmenková suma a dátum začiatku úročenia zmenkovej sumy, pričom zmenkovú sumu vyplní veriteľ v rozsahu všetkých jeho peňažných nárokov voči dlžníkovi, ktoré podľa uváženia veriteľa vzniknú ku dňu vyplnenia zmenky. Takéto zmluvné dojednanie o vyplnení zmenky za stavu, že ide o spotrebiteľský vzťah, a ktoré zmluvné dojednanie mení vzťah medzi účastníkmi zo zmluvného dojednania na vzťah zo zmenky, ktorý nie je zásadne kauzálny a nepožíva žiadnu ochranu spotrebiteľa, musí súd vyhodnotiť ako neprijateľné, a tým neplatné v súlade s § 54 ods. 5 Občianskeho zákonníka, resp. ako neplatné dojednanie v zmysle § 52 ods. 2 Občianskeho zákonníka. Okrem toho uzavretím dohody o vyplnení zmenky veriteľ dostáva do rúk oprávnenie rozhodnúť o tom, že ním požadované plnenie je v súlade so zmluvou, čo je taktiež v rozpore s § 53 ods. 4 písm. o) Občianskeho zákonníka.

Zmenka, titulom ktorej žalobca uplatňuje žalovanú sumu, je neplatná, nakoľko bola vystavená v rozpore so zákonom. Navyše vôľa spotrebiteľa pri uzatvorení zmluvy, vrátane zmluvného dojednaní o vyplnení zmenky nemôže byť považovaná za slobodnú, čo je ďalšou vadou zmenky spôsobujúcou jej neplatnosť. Pretože žalobca v konaní uplatňuje právo z neplatnej zmenky, dospel súd k názoru, že je potrebné žalobu zamietnuť, a to aj bez toho, aby skúmal výšku žalovanej sumy. Preto žalobu žalobcu zamietol. O trovách konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 O.s.p..

Proti tomuto rozsudku podal v zákonom stanovenej lehote odvolanie žalobca. Navrhol rozsudok zmeniť tak, aby jeho návrhu na uplatnenie pohľadávky bolo v celom rozsahu vyhovené. Poukázal na čl. 7 ods. 3 nariadenia. Uviedol, že na rozhodnutie o nariadení pojednávania neboli splnené podmienky nariadenia. Výnimočná možnosť ústneho pojednávania zabezpečuje hospodárnosť a rýchlosť konania s nízkou hodnotou sporu. V podmienkach Slovenskej republiky rozhoduje súd o nariadení pojednávania formou uznesenia. Súd žiadne rozhodnutie o nariadení pojednávania nevydal a nedoručil ho stranám v súlade s § 45 a nasl. O.s.p.. Následkom tohto postupu bolo nesprávne rozhodnutie vo veci. Súd prvého stupňa porušil poučovaciu povinnosť prekročením ustanovenia § 5 ods. 1 O.s.p., porušil ustanovenia o vykonávaní jednotlivých dôkazných prostriedkov ak prihliadol na skutočnosti a dôkazy, na ktoré nebolo možné prihliadnuť, pretože nemali byť v sporovom konaní vedenom podľa Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 861/2007 vykonané bez návrhu. Žalobca a ani žalovaný dokazovanie úverovou zmluvou, či ďalšími listinnými dôkazmi vôbec nenavrhli. Podľa ust. § 120 O.s.p. dokazovanie v sporovom konaní je ovládané prejednacou zásadou, čo znamená, že súd vychádza len zo skutočností tvrdených účastníkmi a vykonáva len tie dôkazy, ktoré účastníci navrhli. Ust. § 120 ods. 1 O.s.p. in fine síce súdu umožňuje, aby v sporovom konaní vykonal aj iné dôkazy ako tie, ktoré navrhli účastníci konania, avšak tento postup je možné využiť len výnimočne, ak je vykonanie nenavrnutých dôkazov nevyhnutné pre rozhodnutie vo veci a nevykonanie nejakého dôkazu môže byť príčinou toho, že súd nemôže rozhodnúť. Potreba vykonať ďalšie dôkazy musí vyplývať zo samotného doterajšieho dokazovania. V danej veci súd mohol a mal rozhodnúť o práve na úhradu zmenkovej sumy a jej príslušenstva len z predloženej zmenky. Z uskutočnených prednesov sporových strán počas písomnej fázy konania a vykonaného dokazovania vykonaného na základe návrhov sporových strán nevyplývala potreba vykonať ďalšie nenavrnuté dôkazy. Predpokladom vydania rozsudku v tomto konaní bolo výlučne predloženie originálu zmenky. Zmenka je listinný cenný papier, ktorý inkorporuje právo žalobcu. Vo vzťahu k žalobcovi ako indosatárovi je preto jediným legitimitizačným prostriedkom, ktorý nie je možné ničím iným nahradiť. Žalovaný mohol na základe čl. 5 ods. 3 a 6 Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 861/2007 vzniesť námietky voči zmenke a ak tak neurobil musia byť akékoľvek iné námietky odmietnuté, a to z dôvodu uplatnenia koncentračnej zásady konštruovanej týmto nariadením. Súd prvého stupňa navyše pri rozhodovaní vychádzal z podľa neho nesporných skutočností. Za nesporné považoval to, že žalovaný so spoločnosťou POHOTOVOSTĚ s.r.o. uzatvorili zmluvu o úvere, ďalej, že zmenka, ktorá je predmetom tohto konania je zabezpečovacou zmenkou a že žalobca uzatvoril zmluvu o úvere ako spotrebiteľ. Tieto údajné nesporné skutočnosti však neboli tvrdením ani jedného z účastníkov konania. K týmto skutočnostiam sa účastníci nikdy nevyjadrili, a preto neexistuje spôsob, akým by súd prvého stupňa mohol dospieť k nespornosti týchto skutočností.

K rozhodnutiu dospel na základe aplikácie nesprávnych právnych predpisov, ako aj nesprávnej interpretácie príslušných právnych predpisov a práva Európskej únie. Zmenka je samostatným abstraktným záväzkom neakcesorickej povahy. Nie je možné ju spájať či podmieňovať inými okolnosťami než sú na zmenke uvedené. Prvostupňový súd sa aplikáciou príslušných ustanovení o zmenke upravených v zákone č. 191/1950 Zb. vôbec nezaoberal a ignoroval predmet sporu. Je nevyhnutné zdôrazniť, že predmetom konania je výlučne zmenka a nie iný záväzkový právny vzťah. Žalobca v konaní uplatňuje bezpodmienečný záväzok žalovanej, že za zmenku zaplatí. Súd však vec posudzoval ako by išlo o bežný zmluvný záväzok, čo je neprípustné. Žalovaný vo všeobecnosti nie je oprávnený vznášať tzv. kauzálne námietky voči majiteľovi zmenky, ktoré vyplývajú z jeho vzťahov s pôvodným majiteľom zmenky. Keďže tak v sporovom konaní nemôže činiť žalovaný, tým menej tak môže činiť sám súd. V konaní vedenom pod sp. zn. C-419/11, na ktoré súd prvého stupňa poukázal je riešená celkom odlišná prejudiciálna otázka, než by sa mohla týkať prejednávanej veci. Kauzálne námietky sú po indosovaní v zásade neprípustné. Zmluvný vzťah medzi žalovanou a remitentom je po indosovaní irelevantný. Navyše žalobcovi nie je známy obsah údajného zmluvného záväzku. Vzhľadom na úplnú samostatnosť, oddelenosť, nezávislosť zmenkového záväzku nie je možné hovoriť o tom, že zmenka je zmenkou podľa zákona o spotrebných úveroch a že tomuto zákonu odporuje. Zmenka uplatnená v tomto konaní má všetky zákonom predpísané náležitosti, a teda ide o platnú zmenku. Žalobcom uplatnený nárok je tak v celom rozsahu dôvodný.

Vo vzťahu k záveru súdu o tom, že dohoda o vyplňovacom práve blanko zmenky by mala predstavovať neprijateľnú zmluvnú podmienku uviedol, že zákon č. 258/2001 Z.z. pripúšťal, aby na zabezpečenie svojich nárokov zo spotrebiteľského úveru bola vystavená zmenka. Limitovaná bola len výška zabezpečenia vo vzťahu k aktuálnej výške dlhu v čase jej vyplnenia. Prípustné sú akékoľvek zmenky, akékoľvek doložky a zároveň aj blanko zmenky s úpravou vyplnenia zmenky v dohode o vyplňovacom práve.

V konaní sa dospelo k záveru, že dohodnutý zmenkový úrok vo výške 0,25 % denne je v rozpore s dobrými mravmi, a teda v tejto časti považoval súd prvého stupňa zmenku za čiastočne neplatnú pre rozpor s dobrými mravmi. Zmenku pritom vystavil samotný žalovaný. Túto dobrovoľne podpísal a išlo o prejav jeho slobodnej vôle. Sadzba zmenkového úroku je napísaná na zmenke a bola mu známa v čase vystavenia zmenky. Žalovaný teda mal vedomosť o tom, že sadzba zmenkového úroku predstavuje 0,25 % denne a s takouto sadzbou zmenkového úroku jednoznačne súhlasil.

Žalovaný sa k odvolaniu žalobcu nevyjadril.

Krajský súd v Prešove ako odvolací súd príslušný na rozhodnutie o odvolaní podľa § 10 ods. 1 zákona č. 99/1963 Zb. Občianskeho súdneho poriadku v znení neskorších predpisov (ďalej len O.s.p.), vzhľadom na včas podané odvolanie (§ 204 ods. 1 O.s.p.), preskúmal rozsudok ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo v zmysle zásad vyplývajúcich z § 212 O.s.p. a bez nariadenia pojednávania v súlade s § 214 ods. 1, 2 O.s.p. s tým, že miesto a čas verejného vyhlásenia rozsudku zverejnil na úradnej tabuli súdu, ako aj na internetovej stránke a zistil, že odvolanie žalobcu nie je dôvodné.

Predmetom konania je spor zo zmenky, ktorá plní zabezpečovaciu funkciu vo vzťahu k peňažnému záväzku žalovaného (vystaviteľa zmenky) vrátiť poskytnuté finančné prostriedky, vyplývajúce zmluvy o úvere č. 8810112 zo dňa 27.4.2009 (čo vyplýva z čísla uvedeného na zmenke, ktoré je zhodné s číslom zmluvy o úvere). Žalobca nadobudol práva zo zmenky indosamentom od remitenta zmenky POHOTOVOST', s.r.o., IČO 35 807 598, Pribinova 25, Bratislava (veriteľ). Zmenka bola vystavená podľa slovenského práva, miesto vystavenia i platobné miesto sa nachádzajú na území SR. Odvolateľ nespochybňuje v podanom odvolaní postavenie žalovaného ako spotrebiteľa.

V zmluve o úvere zo dňa 27.4.2009 okrem údajov potrebných na identifikáciu žalovaného (meno a priezvisko, bydlisko, dátum narodenia, rodné číslo, číslo občianskeho preukazu), iné údaje uvedené nie sú. Kolónky umožňujúce identifikovať žalovaného ako subjekt konajúci v rámci predmetu svojej obchodnej alebo inej podnikateľskej činnosti (obchodné meno, IČO, miesto podnikania, číslo živnostenského registra, iné oprávnenie ako živnostenský list) vôbec vyplnené neboli. Z iných konaní je pritom známe, že právny predchodca žalobcu subjekty podnikajúce, resp. vykonávajúce činnosť na základe iného ako živnostenského oprávnenia špecifikuje v zmluvách o úvere aj ich obchodným menom a prideleným identifikačným číslom. Za takejto situácie záver o spotrebiteľskom charaktere zmluvy o úvere má oporu vo vykonanom dokazovaní.

Odvolací súd nemá dôvod stotožniť sa s odvolacími námietkami spochybňujúcimi postup súdu prvého stupňa pri nariadení pojednávania a pri vykonávaní dôkazov.

V zmysle čl. 5 ods. 1 veta prvá a druhá nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 861/2007 z 11.07.2007 európske konanie vo veciach s nízkou hodnotou sporu je písomné. Súd alebo tribunál nariadi ústne pojednávanie, ak to považuje za potrebné alebo o to požiada niektorá zo strán. Z uvedeného vyplýva, že nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 861/2007 z 11.07.2007 nevyklučuje ústne pojednávanie a jeho potrebnosť ponecháva na úvahu súdu. Keďže súd prvého stupňa mal za to, že vo veci je nutné nariadiť pojednávanie, pričom nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 861/2007 z 11.07.2007 nebráni uskutočneniu pojednávania, nie je možné postup súdu prvého stupňa vyhodnotiť ako priečiaci sa platným procesným predpisom. Z Občianskeho súdneho poriadku explicitne nevyplýva povinnosť súdu nariadiť pojednávanie formou uznesenia. Skutočnosť, že súd v danej veci pristúpil k nariadeniu pojednávania je zrejmá z predvolania účastníkov konania na pojednávanie, pričom predvolanie bolo riadne, včas doručené tak žalobcovi, ako aj žalovanému. Postupom súdu prvého stupňa nebola účastníkom odňatá možnosť konať pred súdom. Uvedený záver podporuje aj spoločné stanovisko občianskoprávneho Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „Najvyšší súd SR“) a obchodnoprávneho kolégia Najvyššieho súdu SR č. 93/2015 zo dňa 20.10.2015, v ktorom cit.: „Vo vzťahu

k aplikácii nariadenia tak možno konštatovať, že toto nekladie žiadne prekážky v možnosti preskúmať doložené listiny súdom a je možné aplikovať všetky procesnoprávne princípy použiteľné v slovenskom právnom poriadku. Predovšetkým aplikáciu znalosti určitých okolností súdu z jeho činnosti (notoriety) a zohľadnenie ochrany slabšieho v konaní, či ochrany dobrých mravov. Z Nariadenia nevyplýva povinnosť súdu automaticky návrhu vyhovieť. Aj v prípade absencie aktivity žalovaného v konaní, pokiaľ súd vzhľadom na návrhu také skutočnosti, ktoré ho povedú k záveru o neprípustnosti návrhu, návrh zamietne, čo vyplýva priamo z čl. 4 bod 4.. Z procesného hľadiska teda k návrhu môže súd pristupovať s rovnakou mierou ingerencie, ako k akémukoľvek inému návrhu uplatnenému v konaní pred súdom, riadiac sa len osobitnými pravidlami týkajúcimi sa určitej časovej náročnosti v zmysle uložených lehôt podľa Nariadenia. Súd môže konať aj formou nariadeného pojednávania, nemusí to byť vždy len na základe návrhu účastníka, ale aj keď to sám považuje za potrebné."

V tejto súvislosti ďalej odvolací súd pripomína, že Súdny dvor EÚ rozhodol, že možnosť súdu skúmať ex offo nekalú povahu podmienky predstavuje prostriedok vhodný zároveň na dosiahnutie výsledku stanoveného v článku 6 smernice, teda zabránenie tomu, aby jednotlivý spotrebiteľ nebol viazaný nekalou podmienkou, a na prispenie k splneniu cieľa stanoveného v jej článku 7, pretože takéto preskúmanie môže mať odradzujúci účinok prispievajúci k ukončeniu používania nekalých podmienok v zmluvách uzavretých so spotrebiteľmi zo strany predajcov alebo dodávateľov (rozsudky Océano Grupo Editorial a Salvat Editores, bod 28, Cofidis, C-473/00, Zb. s. I-10875, bod 32).

Táto možnosť priznaná súdu bola posúdená ako nevyhnutná pre to, aby bola pre spotrebiteľa zabezpečená účinná ochrana, najmä s ohľadom na nezanedbateľné nebezpečenstvo toho, že tento spotrebiteľ o svojich právach nevie, alebo má ťažkosti s ich uplatnením (rozsudky Océano Grupo Editorial a Salvat Editores, už citovaný, bod 26, ako aj Cofidis, už citovaný, bod 33).

Je rozhodným konštatovanie, že aj pri nečinnosti spotrebiteľa má súd dbať o to, aby nevedomosť spotrebiteľa nebola na jeho úkor a vyvažovať tak práva a povinnosti oboch strán. (porov. uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky vo veci 6Cdo 1/2012). Ochrana, ktorú smernica priznáva spotrebiteľom, sa vzťahuje na prípady, v ktorých sa spotrebiteľ, ktorý s predajcom alebo dodávateľom uzavrel zmluvu obsahujúcu nekalú podmienku, zdrží namietania nekalej povahy tejto podmienky z dôvodu, že buď o svojich právach nevie, alebo má ťažkosti s ich uplatnením alebo preto, že je odradený od ich uplatňovania z dôvodov nákladov, ktoré by malo za následok súdne konanie. (rozsudok Súdneho dvora EÚ vo veci C-473/00 zo dňa 21.11.2002, uznesenie Súdneho dvora EÚ vo veci C-76/10 zo dňa 16.11.2010) Ochrana spotrebiteľa je predmetom verejného záujmu a je nevyhnutná pre zvýšenie životnej úrovne a kvality života občanov.

Ani proces podľa nariadenia nie je vylúčený z pôsobnosti judikátov súdneho dvora a ex offo súdnej kontroly neprijateľnosti zmluvných podmienok. Inak by išlo celkom iste o konštrukciu s cieľom obísť princípy únijného práva a o obohacovanie sa na úkor iného s popieraním vlastných princípov únie.

V súvislosti s odvolacími námietkami odvolací súd poukazuje na spoločné stanovisko občiansko-právneho kolégia Najvyššieho súdu SR a obchodno-právneho Najvyššieho súdu SR č. 93/2015 zo dňa 20.10.2015, podľa ktorého cit. „Ak navrhovateľ ako dôkaz osvedčenia uplatneného nároku doloží zmenu, platí bez ohľadu na povahu procesného nástroja, ktorý navrhovateľ použil, že:

1. pokiaľ z akýchkoľvek okolností v prejednávanej veci vyplynie konajúcemu súdu súvislosť s nekalou povahou, či neprípustnosťou uplatneného nároku, je tento ex offo povinný zabezpečiť prieskum nároku v intenciách možnej absolútnej neplatnosti úkonu, v ktorom má nárok základ;
2. pokiaľ súd nevzhľadne žiadnu nekalosť, či neprípustnosť predloženého návrhu, súd pristúpi k prieskumu uplatneného nároku v rozmedzí prípadne vznesených námietok zohľadňujúc ich rozsah a povahu pri rešpektovaní povinnosti posúdiť prípadnú absolútnu neplatnosť úkonov, ak to z vykonaného dokazovania vyplynie.

Ak je vystaviteľom zmenky spotrebiteľ, je možné túto skúmať až po úroveň dohody o vyplňovacom práve aplikujúcu právnu úpravu platnú a účinnú v čase, kedy bola zmenka vystavená. Aj v prípade, že nie sú podané kauzálne námietky vystaviteľom zmenky (bez ohľadu na to, či je spotrebiteľom), ktorý je na strane žalovaného, je možné preskúmať a podľa okolností prípadu posúdiť nárok na uplatnený úrok zo zmenky ako nárok uplatnený v rozpore s dobrými mravmi, ak výška uplatneného nároku podľa úvahy súdu takýto excès dosahuje.“

So zreteľom na uvedené, aj keď dlžník - spotrebiteľ nevznesie námietky proti zmenke, resp. jej vyplneniu, príp. uplatneniu práv zo zmenky, je súd oprávnený a zároveň povinný skúmať platnosť predmetnej zmenky a dohody o jej vyplnení, aktívnu legitimáciu majiteľa zmenky na uplatnenie práv zo zmenky, oprávnenosť postupu pri vyplňaní blankozmenky, a tiež nekalú povahu zmluvných podmienok, dohodnutých v spotrebiteľskej zmluve, na základe ktorej vznikol záväzok, ktorý zmenka zabezpečuje, a ktorou bolo vydanie zmenky predvídané. V prípade zistených nedostatkov je súd povinný tak, ako to správne urobil súd prvého stupňa, konštatovať rozpor práv uplatnených zo zmenky so zákonom. Ak má byť zabezpečené naplnenie cieľa sledovaného právnymi predpismi na ochranu spotrebiteľa, je nutné umožniť súdu skúmať charakter právneho vzťahu, na základe ktorého došlo k vystaveniu zmenky a v prípade zistenia, že ide o vzťah spotrebiteľský, podrobiť skúmaniu zmluvné podmienky z hľadiska ich neprijateľnosti. Ak by pri vymáhaní dlžnej sumy z indosovanej zmenky súd nemal možnosť hodnotiť obsah spotrebiteľskej zmluvy a rozhodnúť o nekalosti niektorých zmluvných podmienok či zhodnotiť platnosť zmenky samotnej, išlo by o neprijateľné zníženie právnej ochrany prináležiacej spotrebiteľovi a o porušenie zásady efektivity. Rigidná aplikácia § 17 ZZŠ by spôsobila spotrebiteľovi neprimerané ťažkosti pri až následnom možnom domáhaní sa ochrany svojich práv. Povinnosť všeobecného súdu posúdiť uplatnený nárok aj z hľadiska súladu s dobrými mravmi je zvýraznená v tých prípadoch, keď ju účastník konania výslovne namieta, musí však na ňu prihliadať aj v prípadoch, kedy takýto rozpor zistí súd sám pri prieskume ex offa, keďže na absolútnu neplatnosť úkonu súd musí prihliadať ex lege.

Odvolací súd taktiež nevidí dôvod na odklon od právnych záverov vyjadrených v rozsudku Krajského súdu v Prešove sp. zn. 7Co 339/2014 zo dňa 26.2.2015, v ktorom uviedol: „V prejednávanej spore predmetom konania je nárok vyplývajúci zo zmenky indosovanej na žalobcu sídliaceho v Českej republike, ktorý následne svoje práva vyplývajúce zo zmenky uplatňuje pred súdom Slovenskej republiky v rámci európskeho konania vo veciach s nízkou hodnotou sporu upraveného Nariadením Európskeho parlamentu a Rady č. 861/2007 z 11.7.2007. Článok 4 Nariadenia upravuje zjednodušený a v zásade písomný spôsob vedenia konania vo veciach s nízkou hodnotou sporu s cieľom zjednodušenia prístupu k spravodlivosti. Žalobca začne konanie vyplnením príslušného tlačiva a jeho zaslaním na súd. Pokiaľ by súd nemal na základe vyplneného tlačiva k dispozícii všetky potrebné dôkazy pre rozhodnutie vo veci, môže žalobcu vyzvať k doplneniu tlačiva a na iné úkony tiež použitím príslušného tlačiva. Znenie Čl. 4 Nariadenia môže vzbudiť dojem, že súd nemá k dispozícii iné dôkazné prostriedky ako príslušné tlačivá a v zásade nemá možnosť oboznámiť sa s inými písomnými dôkazmi, napr. so spotrebiteľskou zmluvou. Takýto výklad je ale nesprávny. Cieľom Nariadenia č. 861/2007 totiž nie je obmedziť sudcov pri zadovážení si dôkazov potrebných pre rozhodnutie vo veci, ale umožniť im využívanie technických a iných prostriedkov v záujme toho, aby dokazovanie prebehlo čo najjednoduchším a najmenej zaťažujúcim spôsobom. Z Čl. 8 a 9 uvedeného nariadenia jednoznačne vyplýva, že aj v konaniach s malou hodnotou sporu je zachovaná možnosť sudcu vykonávať potrebné dokazovanie a nariadiť ústne pojednávanie, pokiaľ to považuje za potrebné. Zjednodušená forma konania podľa tohto nariadenia je preto plne zlučiteľná s judikatúrou Súdneho dvora, ktorá prikazuje sudcom ex offa prihliadať na nekalosť zmluvných podmienok v spotrebiteľských zmluvách. Európske konanie vo veciach s nízkou hodnotou sporu sa riadi za predpokladu, ak nie je ustanovené inak, procesným právom členského štátu v ktorom sa konanie vedie, čo priamo vyplýva v Čl. 19 Nariadenia č. 861/2007.

Občiansky súdny poriadok ako základný procesný predpis platný na území Slovenska v ustanovení § 120 upravuje dôkaznú povinnosť. Ustanovenie § 120 ods. 1 O.s.p. umožňuje súdu výnimočne vykonať aj iné dôkazy ako navrhujú účastníci, ak je ich vykonanie nevyhnutné pre rozhodnutie vo veci. V danom prípade žalobcom predložená zmenka má svoj základ v dohode o vyplňovanom práve zmenky obsiahnutej vo všeobecných úverových podmienkach právneho predchodcu žalobcu. Za takejto situácie súd prvého stupňa musel z úradnej povinnosti skúmať, či medzi právnym predchodcom žalobcu a žalovanou došlo k uzatvoreniu zmluvy o spotrebiteľskom úvere alebo nie.

Správnym nie je ani tvrdenie, podľa ktorého pri rozhodovaní o uplatnenom nároku sa malo vychádzať jedine z predloženej zmenky predstavujúcej samostatný abstraktný záväzok neakcesorickej povahy. Smernica Rady č. 87/102/EHS z 22.12.1986 o aproximácii zákonov, iných právnych predpisov a správnych opatrení členských štátov, ktoré sa týkajú spotrebiteľského úveru nezakazuje používanie zmienek v spotrebiteľských zmluvách, ale zo znenia Čl. 10 jednoznačne vyplýva, že členské štáty môžu povoliť ich používanie v spotrebiteľských zmluvách iba vtedy, ak zároveň zabezpečia vhodnú ochranu spotrebiteľa v takýchto situáciách. Pojem vhodnej ochrany spotrebiteľa treba vykladať so zreteľom na Čl. 14 uvedenej smernice, ktorá zakazuje znížiť štandard ochrany spotrebiteľa. Vhodnú ochranu

spotrebiteľa je preto potrebné chápať ako celkový právny rámec ochrany spotrebiteľa vyplývajúci z predpisov práva únie a judikatúry Súdneho dvora zahŕňajúci aj povinnosť vnútroštátnych súdov ex offio skúmať nekalosť zmluvných podmienok. Hlavným rizikovým prvkom z pohľadu ochrany spotrebiteľa je abstraktný charakter zmenky, ktorý nepripúšťa, aby súd pri uplatňovaní zmenky prihliadal na kauzu pôvodného právneho vzťahu, t.j. aby hodnotil pôvodnú zmluvu o spotrebiteľskom úvere a skúmal, či táto obsahuje nekalé zmluvné podmienky. Spotrebiteľ takisto nemá oprávnenie robiť voči majiteľovi zmenky námietky, ktoré sa zakladajú na jeho vlastných vzťahoch k predošlému majiteľovi, t.j. veriteľovi ktorý poskytol pôvodný spotrebiteľský úver. Rešpektovanie abstraktného charakteru zmenky je neprijateľné vo svetle judikatúry Súdneho dvora. Súdny dvor už totiž vyslovil všeobecnú zásadu, v zmysle ktorej špecifiká súdneho konania, ktoré prebieha v rámci vnútroštátneho práva medzi predajcom alebo dodávateľom a spotrebiteľom nemôžu predstavovať skutočnosť spôsobilú ovplyvniť právnu ochranu, ktorá podľa ustanovení Smernice Rady č. 93/13/EHS spotrebiteľovi musí byť poskytnutá, čo potvrdzuje aj Čl. 14 Smernice Rady č. 87/102/EHS. Ak totiž pri vymáhaní dlžnej sumy z indosovanej zmenky vnútroštátny súd vôbec nemá možnosť hodnotiť obsah spotrebiteľskej zmluvy a rozhodnúť o nekalosti niektorých zmluvných podmienok, ide o drastické zníženie právnej ochrany prináležiacej spotrebiteľovi a o porušenie zásady efektivity. V takomto právnom režime je totiž nemožné alebo minimálne neprimerane ťažké, aby sa spotrebiteľ domohol ochrany svojich práv, keďže v konaní o vymáhaní pohľadávky nie je možné skúmať nekalosť zmluvných podmienok. Spotrebiteľovi samozrejme aj v takejto situácii ostáva možnosť uspokojiť veriteľa (nadobúdateľa indosovanej zmenky) a následne ho žalovať o náhradu škody, ale v zmysle ustanovenia § 17 zákona č. 191/1950 Zb., by spotrebiteľ musel v takomto prípade dokázať, že nadobúdateľ zmenky konal vedome na škodu dlžníka. Dokázať takúto skutočnosť samozrejme nie je nemožné, avšak dokazovanie tejto skutočnosti neprimerane sťažuje situáciu spotrebiteľa. Navyše je zrejmé, že takáto požiadavka nie je v súlade s právom únie, keďže ochrana spotrebiteľa v zásade nie je závislá od zavinenia veriteľa“.

Správny je i záver súdu prvého stupňa, ktorý ako neprijateľnú zmluvnú podmienku vyhodnotil dohodu veriteľa a dlžníka (spotrebiteľa) o vyplňovacom práve k blankozmenke, obsiahnutú v bode 17 Všeobecných podmienok poskytnutia úveru.

Podľa znenia predmetnej dohody mala byť veriteľom na zmenke vyplnená zmenková suma tak, že mala pozostávať „zo sumy všetkých peňažných nárokov veriteľa voči dlžníkovi, ktoré veriteľovi vzniknú ku dňu vyplnenia zmenky“. Podľa názoru súdu je táto zmluvná podmienka v časti týkajúcej sa výšky zmenkovej sumy formulovaná nejasne a nezrozumiteľne, čo tiež spôsobuje jej neprijateľnosť. V tomto smere odvolací súd dáva do pozornosti judikatúru Súdneho dvora Európskej únie (bod 72, 73 rozsudku Súdneho dvora Európskej únie vo veci B. Matei/ SC Volksbank Romania SA, v zmysle ktorej cit.: „Nakoniec treba uviesť, že ak by vnútroštátny súd musel dospieť vzhľadom na skutočnosti poskytnuté Súdnym dvorom v odpovedi na položenú otázku k záveru, že dotknuté podmienky sú súčasťou hlavného predmetu zmluvy alebo že sú v skutočnosti spochybnené z pohľadu primeranosti ceny alebo odmeny, nič to nemení na skutočnosti, že tieto podmienky musia byť v každom prípade posúdené z hľadiska ich prípadnej nekalej povahy, ak by sa malo konštatovať, čo musí tiež preskúmať vnútroštátny súd, že nie sú formulované jasne a zrozumiteľne (pozri v tomto zmysle rozsudok Kásler a Káslerné Rábai, EU:C:2014:282, bod 61). V tejto súvislosti treba pripomenúť, že požiadavka, transparentnosti zmluvných podmienok stanovená v článku 4 ods. 2 a článku 5 smernice 93/13, ktoré majú inak zhodný dosah, nemôže byť obmedzená len na ich zrozumiteľnosť z formálneho a gramatického hľadiska (pozri v tomto zmysle rozsudok Kásler a Káslerné Rábai, EU:C:2014:282, body 69 a 71).“

Podstata vyplňovacieho práva spočíva v oprávnení majiteľa listiny doplniť jej reálne a úmyselne chýbajúce časti a dotvoriť tým cenný papier - zmenku. Osoba disponujúca týmto oprávnením môže v rámci autonómie vlastnej vôle v zásade vyhotoviť úplnú zmenku alebo blankozmenku akéhokoľvek obsahu. V súvislosti s ostatnými zmluvnými podmienkami, dohodnutými v zmluve o úvere č. 8810112, týkajúcimi sa sankcií, dohodnutých pre prípad omeškania dlžníka s plnením záväzkov z tejto zmluvy, u ktorých je pochybnosť o jednaní platnom dojednaní pre absenciu písomnej formy (k dodržaniu písomnej formy porov. uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky vo veci 2Cdo 245/2010) a následne ich primeranosti (napr. bod. 4 Všeobecných podmienok poskytnutia úveru: „V prípade, ak bude dlžník v omeškaní s niektorou splátkou sedem dní a viac, je povinný túto omeškanú splátku uhradiť do rúk mandatára spolu so zmluvnou pokutou 10 Eur za každý jeden prípade omeškania. ... Dlžník má možnosť uhradiť štyri po sebe idúce splátky, prípadne len časti po sebe štyroch idúcich splátok, v oboch prípadoch spolu so zmluvnou pokutou vo výške 20 Eur do rúk mandatára“ ; bod 6 Všeobecných

podmienok poskytnutia úveru: „Dlžník je v prípade porušenia svojich zmluvných povinností uhradiť veriteľovi zmluvnú pokutu vo výške 312 Eur, ktorá je určená na úhradu všetkých nákladov vynaložených veriteľom v súvislosti s vykonaním úkonov smerujúcich k zabezpečeniu dlhu dlžníka. ... Dlžník sa rovnako zaväzuje uhradiť veriteľovi náklady, ktoré mu vznikli v súvislosti s uplatnením práva spôsobom vyplývajúcim z tejto zmluvy, a to najmä, avšak nie výlučne, trovy mediácie, trovy rozhodcovského konania, trovy súdneho konania, trovy exekúcie, trovy právneho zastúpenia veriteľa v týchto konaniach a iné veriteľom preukázateľne vynaložené náklady pri uplatnení svojho práva.“), je zrejmé, že dohoda o vyplňovacom práve k blankozmenke, obsiahnutá v bode 17 Všeobecných podmienkach poskytnutia úveru, spôsobuje hrubý nepomer v právach a povinnostiach v neprospech spotrebiteľa (§ 53 ods. 1 Občianskeho zákonníka).

Ďalej odvolací súd uvádza, že žalovaná zmenka obsahuje pod zmenkovou sumou text: „zmenkový úrok 0,25 % denne od 2.9.2009“. Zmenka teda umožňuje vymáhať zmenkový úrok vo výške 0,25 % denne, čo ročne predstavuje 91,25 %. Takýto zmenkový úrok je v rozpore so zásadou dobrých mravov, čo spôsobuje jeho neplatnosť (§ 39 OZ v nadväznosti na § 3 ods. 1 OZ). Z dôvodu, že bol úrok vo výške 0,25 % denne na zmenke predformulovaný, nedošlo k jeho individuálnemu dojednaniu. Kvalifikačným kritériom pre záver, že nejde o individuálne vyjednanú zmluvnú podmienku je stav, ak zmluvné podmienky boli vopred pripravené a nebolo možné meniť ich obsah, čo je daný prípad (čl. 3 smernice). Pri vyplnení zmenky došlo zároveň k porušeniu § 4 ods. 6 zákona č. 258/2001 Z.z. o spotrebiteľských úveroch v znení účinnom do 30.11.2009, nakoľko zmenková suma (382 eur) pozostávala z nesplatenj istiny a príslušenstva presahujúcich 30 % istiny poskytnutého spotrebiteľského úveru, teda prevyšujúceho 30 % zo sumy 200 eur, t.j. 60 eur.

S ohľadom na vyššie uvedené odvolací súd konštatuje, že súd prvého stupňa dospel k správnejmu záveru, že zmenka, na základe ktorej sa žalobca domáha plnenia od žalovaného, je v rozpore so zákonom.

Judikatúra súdov vrátane európskeho súdu nevyžaduje, aby na každý argument strany (účastníka) bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia (porov. rozsudok Georgiadis proti Grécku z 29. mája 1997, sťažnosť č. 21522/93, Zbierka rozsudkov a rozhodnutí 1997-III; rozsudok Higginsová a ďalší proti Francúzsku z 19. februára 1998, sťažnosť č. 20124/92, Zbierka rozsudkov a rozhodnutí 1998-I; uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky z 23. júna 2004 sp. zn. III. ÚS 209/04).

Za tohto stavu odvolací súd napadnutý rozsudok ako vecne správny v zmysle § 219 ods. 1 O.s.p. potvrdil.

O trovách odvolacieho konania odvolací súd rozhodol postupom podľa § 224 ods. 1 v spojení s § 142 ods. 1 O.s.p.. V odvolacom konaní neúspešný žalobca nemá právo na náhradu trov odvolacieho konania. Úspešný žalovaný si trovy odvolacieho konania neuplatnil, preto mu odvolací súd náhradu trov odvolacieho konania nepriznal.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku odvolanie nie je prípustné.